

HÖGSTA DOMSTOLENS DOM

meddelad i Stockholm den 14 juni 2018

Mål nr

B 3079-17

PARTER

Klagande

1. EJC

Ombud och offentlig försvarare: Advokat BA

2. GJ

Ombud och offentlig försvarare: Advokat MN

Motpart

Riksåklagaren

Box 5553

114 85 Stockholm

SAKEN

Grov smuggling m.m.

ÖVERKLAGAT AVGÖRANDE

Hovrätten över Skåne och Blekinges dom 2017-05-24 i mål B 910-16 och B 2014-16

DOMSLUT

Högsta domstolen fastställer hovrättens domslut.

BA ska få ersättning av allmänna medel för försvaret av EJC i Högsta domstolen med 8 451 kr. Av beloppet avser 6 761 kr arbete och 1 690 kr mervärdesskatt. Staten ska svara för kostnaden.

MN ska få ersättning av allmänna medel för försvaret av GJ i Högsta domstolen med 8 493 kr. Av beloppet avser 6 795 kr arbete och 1 698 kr mervärdesskatt. Staten ska svara för kostnaden.

YRKANDEN I HÖGSTA DOMSTOLEN

EJC har yrkat att Högsta domstolen ska bestämma påföljden till villkorlig dom med samhällstjänst alternativt sätta ned fängelsestraffets längd.

GJ har yrkat att Högsta domstolen dömer honom till en icke frihetsberövande påföljd alternativt sätter ned fängelsestraffets längd.

Riksåklagaren har motsatt sig ändring av hovrättens dom.

DOMSKÄL

Bakgrund

1. EJC och GJ, som är gifta med varandra, åtalades för tre fall av grov smuggling (3 och 5 §§ lagen, 2000:1225, om straff för smuggling). Gärningarna bestod i att paret, tillsammans och i samförstånd, vid tre tillfällen under perioden november 2013 – januari 2014 hade fört in ett antal hundar i landet från Serbien utan att anmäla införseln till tullbehandling. Hundarna, som hade fötts upp av GJ i Serbien, saknade vid införseln veterinärintyg, giltig rabiesvaccination och godkänd antikroppskontroll avseende rabies. Merparten av hundarna såldes efter införseln vidare till privatpersoner genom annonser på internet. Alla hundar utom en fick på grund av risken för smitta avlivas efter beslut från Jordbruksverket.
2. Enligt införselregleringen fick införsel av bl.a. hundar ske endast om vissa av Jordbruksverkets föreskrifter iakttogs (se förordningen, 1994:1830, om införsel av levande djur m.m. och Jordbruksverkets föreskrifter, SJVFS 2011:49, om införsel av sällskapsdjur och hund- och kattspärma samt hundar, katter och illrar avsedda för handel). Av föreskrifterna, som bygger på unionsrättslig lagstiftning, framgår att det finns en indelning i olika kategorier av länder beroende på bl.a. risken för förekomst av rabiessmitta. Vissa länder utanför EU-området, bl.a. Serbien, benämns som ”länder som inte listats”. Med detta uttryck avses enligt Jordbruksverket att det är fråga om länder där rabiessituationen är okontrollerad eller omöjlig att bedöma.
3. EJC och GJ dömdes av tingsrätten för tre fall av grov smuggling till fängelse i sex månader. Tingsrätten fann det styrkt att paret vid det första tillfället hade fört in två hundar, vid det andra tillfället sex hundar och vid det tredje tillfället en hund.

4. Hovrätten, som samtidigt har prövat ett annat mål som överklagats dit av EJC och GJ, har upphävt straffbestämningarna i de överklagade domarna och bestämt ett gemensamt straff för brotten till fängelse i sex månader. Hovrätten tillämpade 34 kap. brottsbalken i dess lydelse före den 1 juli 2016.

5. EJC har i enlighet med hovrättens dom, som inte överklagats i den delen, gjort sig skyldig till smugglingsbrott i tre fall samt stöld. GJ har i enlighet med hovrättens dom, som inte överklagats i den delen, gjort sig skyldig till smugglingsbrott i tre fall, stöld samt våldsamt motstånd.

Prejudikatfrågorna

6. I Högsta domstolen aktualiseras frågan huruvida smugglingsbrottsligheten är att bedöma som ett eller flera brott och om brottsligheten helt eller delvis ska anses utgöra grovt brott. Vidare uppkommer frågan om påföljd för den samlade brottsligheten.

Om smugglingsbrottet och dess gradering

7. I 3 § smugglingslagen föreskrivs det att den som i samband med införsel till landet av en vara som omfattas av ett särskilt föreskrivet förbud mot eller villkor för införsel, uppsåtligen bryter mot förbudet eller villkoret genom att underlåta att anmäla varan till tullbehandling döms för smuggling till böter eller fängelse i högst två år.

8. Om brottet är att anse som grovt döms, enligt 5 § första stycket, för grov smuggling till fängelse i lägst sex månader och högst sex år. Vid bedömningen av om brottet är grovt ska det, enligt paragrafens andra stycke, särskilt beaktas om gärningen ingått som ett led i en brottslighet som utövats systematiskt eller i större omfattning, om gärningen med hänsyn till omständigheterna kring införseln, utförseln eller förfogandet varit av särskilt farlig art eller om gärningen annars inneburit en allvarlig kränkning av ett betydande samhällsintresse.

9. I förarbetena anges att avsikten är att brottsrubriceringen grovt brott ska förbehållas den från allmän synpunkt mest allvarliga brottsligheten. Hänsyn ska tas till samtliga omständigheter i det enskilda fallet, varvid en helhetsbedömning ska göras. Särskild vikt ska emellertid fästas vid sådana omständigheter som anges i straffbestämmelsen. (Se prop. 1999/2000:124 s. 123 f.)

10. Det finns inte i straffrätten någon enhetlig definition av begreppet systematisk brottslighet. I förarbetena till 29 kap. 2 § 6 brottsbalken uttalas att med brottslighet som utövats systematiskt avses i allmänhet brottslighet där ett visst tillvägagångssätt upprepats ett flertal gånger av antingen en ensam gärningsman eller av flera personer i samförstånd (se prop. 2009/10:147 s. 43 och NJA 2016 s. 1143). Vad avser smuglingsbrott anges i förarbetena fall då införseln är ett led i en systematisk eller omfattande införsel av varor för avyttring inom eller utom landet.

11. När det gäller huruvida en gärning kan anses ha inneburit en allvarlig kränkning av ett betydande samhällsintresse anges att så kan vara fallet om den införda varan varit av särskilt farlig beskaffenhet, t.ex. radioaktiva ämnen, gifter eller annat som kan orsaka katastrofer av olika slag eller som på annat sätt kan ge upphov till allvarliga risker för liv och hälsa eller för miljön. (Se prop. 1999/2000:124 s. 124.)

Brottsligheten utgör tre fall av grov smuggling

12. EJC och GJ har vid tre tillfällen under en relativt kort period smugglat in ett flertal hundar till Sverige. Därefter har hundarna genom annonsering på internet sålts vidare till olika personer.

13. De aktuella smuglingsgärningarna har visserligen riktat sig mot ett och samma skyddade intresse. Tillvägagångssättet har upprepats vid varje tillfälle och de har samtliga skett under en relativt begränsad tid om tre månader. Varje

tillfälle framstår däremot som en klart avgränsad händelse. Samtliga brottsrekvisit för ett fullbordat smugglingsbrott har därmed varit uppfyllda vid vart och ett av tillfällena. Även om tidsintervallen mellan gärningarna har varit kort, ter det sig inte naturligt att betrakta hela smugglingsbrottsligheten som ett enda brott. Vart och ett av införseltillfällena innefattar således ett fullbordat brott.

14. Frågan är om brotten ska anses vara av normalgraden eller grova. Den omständighet som då står i förgrunden är att det rör sig om smuggling av hundar där det funnits en beaktansvärd risk för rabiesmitta hos hundarna (jfr p. 2). Rabies är en sjukdom som kan spridas från hund till människa och som har dödlig utgång om inte behandling sätts in i ett tidigt skede.

15. Sverige är fritt från rabies. Det är ett betydande samhällsintresse att situationen förblir sådan. Med hänsyn till de följder som smuggling av nu aktuellt slag skulle kunna få för människors liv och hälsa har samtliga gärningar inneburit en allvarlig kränkning av detta intresse. Vid bedömningen bör vidare beaktas att det rör sig om en brottslighet som redan från början har utövats med viss systematik och i vinningssyfte.

16. Mot bakgrund av det anförda är var och en av gärningarna att bedöma som ett grovt brott. Både EJC och GJ ska alltså, som också hovrätten kommit fram till, dömas för tre fall av grov smuggling.

Brottslighetens straffvärde

17. Enligt 29 kap. 1 § brottsbalken ska straff, med beaktande av intresset av en enhetlig rättstillämpning, bestämmas inom ramen för den tillämpliga straffskalan efter brottets eller den samlade brottslighetens straffvärde. Vid bedömningen av straffvärdet ska beaktas den skada, kränkning eller fara som gärningen har inneburit, vad den tilltalade har insett eller borde ha insett om detta samt de avsikter eller motiv som han eller hon har haft.

18. Straffskalan för grov smuggling är fängelse i lägst sex månader och högst sex år. Det finns inga försvårande omständigheter utöver de som redan har beaktats inom ramen för rubriceringen av brotten. Straffvärdet för vart och ett av de smugglingsbrott som EJC och GJ har gjort sig skyldiga till motsvarar minimistraftet om sex månaders fängelse.

19. Den samlade smugglingsbrottslighetens straffvärde motsvarar fängelse i nio månader för var och en av makarna. Därutöver har var och en av dem gjort sig skyldig till viss annan brottslighet som dock har begränsad betydelse vid bedömningen av det samlade straffvärdet.

Påföljd

20. Enligt 30 kap. 4 § brottsbalken ska rätten vid val av påföljd fästa särskilt avseende vid omständigheter som talar för en lindrigare påföljd än fängelse. Därvid ska rätten beakta sådana omständigheter som anges i 29 kap. 5 §. Som skäl för fängelse får rätten beakta bl.a. brottslighetens art.

21. Både EJC och GJ har gjort gällande att det finns skäl att döma till en icke frihetsberövande påföljd eller i vart fall ett lägre straff än vad brottens straffvärde motiverar. De har hävdade att ovanligt lång tid har förflutit sedan brotten begicks. EJC har åberopat även att hon har vårdnaden om fem minderåriga barn som skulle drabbas oskäligt hårt om hon ådöms ett fängelsestraff. (Jfr 29 kap. 5 § första stycket 3 och 9 brottsbalken.)

22. De i målet aktuella smugglingsbrotten är begångna runt årsskiftet 2013/14. Förundersökningen har på grund av brottens karaktär bl.a. föranlett internationella kontakter. Tiden fram till att åtal väcktes i april 2016 är mot den bakgrunden inte så lång att den bör beaktas. Inte heller har det därefter förekommit något dröjsmål i handläggningen som bör påverka bedömningen.

23. Att ett straff får återverkningar för annan än gärningsmannen kan under vissa förhållanden beaktas. Vad som framkommit om EJC sociala situation utgör emellertid inte tillräckligt starka skäl.

24. Vad nu sagts innebär att straffmättningsvärdet för såväl EJC som GJ understiger ett års fängelse. Bedömningen av brottets art blir därmed avgörande för om det finns skäl för fängelse.

25. Smuggling har i praxis ansetts vara brott av sådan art att det råder en presumtion för fängelse. I rättsfallet NJA 2012 s. 1038 I, som gällde smuggling av alkohol, uttalade Högsta domstolen att smuggling utgör brottslighet av sådan art att det finns starka skäl för särbehandling i fråga om påföljdsvalet (se p. 52 i rättsfallet). Det saknas skäl att göra avsteg från denna princip i fall som de nu aktuella.

26. Det har i EJC och GJ fall inte framkommit några skäl som ger anledning att välja annan påföljd än fängelse.

I avgörandet har deltagit: justitieråden Gudmund Toijer, Ingemar Persson, Svante O. Johansson, Lars Edlund (referent) och Stefan Johansson
Föredragande justitiesekreterare: Maria Arnell